

OECD 2022 BİR BAKIŞTA EĞİTİM: EPAR DEĞERLENDİRME RAPORU

Aralık 2022

GAZI ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM POLİTİKALARI
UYGULAMA VE ARAŞTIRMA
MERKEZİ

OECD 2022 BİR BAKIŞTA EĞİTİM: EPAR DEĞERLENDİRME RAPORU

Sunuş

“Bir Bakışta Eğitim” raporu hükümetlerin etkili eğitim sistemlerine yardımcı olmak amacıyla her yıl OECD tarafından hazırlanmaktadır. OECD’ye üye 38 ülke ve Brezilya, Arjantin, Çin, Hindistan, Endonezya, Suudi Arabistan, İsrail ve Güney Afrika ülkelerinin karşılaştırmalı bir analizini sunmaktadır. Rapor eğitime ayrılan insan ve mali kaynaklar, eğitim ve öğrenim sistemlerinin nasıl işlediği ve geliştiği, ayrıca ayrılan kaynakların eğitim üzerindeki etkisi hakkında bilgi sunmaktadır. Raporda (1) Eğitim kurumlarının çıktıları ve öğrenmenin etkisi, (2) Eğitime erişim, katılım ve ilerleme, (3) Eğitime ayrılan mali kaynaklar, (4) Öğretmenler, öğrenme ortamı ve okulların organizasyonu olmak üzere dört bölümden oluşmaktadır. Toplamda 126 sayfa ve İngilizce olarak yayımlanan raporda yükseköğretim konusu başta olmak üzere erken çocukluk eğitimi, Covid-19 sonrası eğitimde normalleşme, ilk ve ortaöğretim seviyesinde eğitim gereksinimleri, gençlerin eğitim ve istihdam durumu gibi birçok konuda analizler, karşılaştırmalar ve veriler paylaşılmıştır.

Gazi Üniversitesi Eğitim Politikaları Uygulama ve Araştırma Merkezi’nin (EPAR) amacı “ulusal ve uluslararası düzeyde eğitim alanındaki gelişmeleri takip ederek kâr amacı olmaksızın güncel tartışmaları eğitim politikası çerçevesinde ele almak ve bu faaliyeti sürdürürken kanıta dayalı araştırma verisi kullanmayı daima ön planda tutmaktır.” Bu amaç doğrultusunda OECD tarafından 21 Kasım 2022 tarihinde yayımlanan “Bir Bakışta Eğitim” raporunun seçilmiş sonuçlarından hazırlanan özeti GAZİ-EPAR tarafından ivedilikle Türkçeye çevrilmiş ve başta eğitimciler olmak üzere tüm okuyucuların dikkatine sunulmuştur.

Doç. Dr. Mahmut ÇİTİL

Gazi Üniversitesi Eğitim Politikaları
Araştırma ve Uygulama
Merkezi Müdürü

Giriş

Hükümetler, bireylerin sosyal ve ekonomik beklentilerini iyileştirmek için politikalar geliştirirken, okulların daha verimli olmasını sağlayacak teşvikler ve artan talepleri karşılamak için kaynakları seferber etme sürecinde, yaratılan eğitim fırsatlarının ve bunların sonuçlarının uluslararası karşılaştırmalarını giderek daha fazla önemsemektedir. OECD tarafından her yıl yayımlanan “Bir Bakışta Eğitim” raporu nicel ve uluslararası karşılaştırılabilir göstergeler geliştirip analiz ederek ve ülke politikalarını karşılaştıran kapsamlı bir bakış açısı sunarak hükümetlerin daha etkili ve eşitlikçi eğitim sistemleri oluşturmasına yardımcı olmaktadır. Rapor OECD’ye üye 38 ülke ve Brezilya, Arjantin, Çin, Hindistan, Endonezya, Suudi Arabistan, İsrail ve Güney Afrika ülkelerinin karşılaştırmalı bir analizini sunmaktadır. Raporda Eğitim Sistemi Göstergeleri (INES) programına üye olan Brezilya ve diğer G20 ülkelerine ilişkin veriler sunulmaktadır ve “paydaş ülkeler” olarak anılmaktadır. Ayrıca OECD terminolojisine uygun olarak Belçika Flaman Topluluğu gibi verileri sunulan bazı yerel kuruluşlar “diğer katılımcılar” olarak belirtilmiştir.

Bir Bakışta Eğitim 2022 eğitimin mevcut durumunun uluslararası düzeyde nasıl ölçüleceğine ilişkin profesyoneller arasındaki fikir birliğini yansıtan zengin, karşılaştırılabilir ve güncel bir dizi gösterge sunmaktadır. Rapor eğitime ayrılan insan ve mali kaynaklar, eğitim ve öğrenim sistemlerinin nasıl işlediği ve geliştiği, ayrıca ayrılan kaynakların eğitim üzerindeki etkisi hakkında bilgi sunmaktadır. Rapor Tablo 1’de yer alan dört ana bölümden oluşmaktadır:

Tablo 1. Bir Bakışta Eğitimde Yükseköğretime İlişkin Göstergeler 2022

Bölüm	Gösterge numarası	Gösterge
<i>Bölüm A : Eğitim kurumlarının çıktıları ve öğrenmenin etkisi</i>	A1	Yetişkinler hangi seviyeye kadar çalıştı?
	A3	Eğitim seviyesi işgücü piyasasına katılımı nasıl etkiler?
	A4	Eğitimden elde edilen kazanç avantajları nelerdir?
	A6	Sosyal sonuçlar eğitimle nasıl ilişkilidir?
	A7	Yetişkinler eğitim ve öğrenime ne ölçüde eşit olarak katılıyor?
<i>Bölüm B : Eğitime erişim, katılım ve ilerleme</i>	B1	Eğitime kimler katılıyor?
	B4	Kimlerin yükseköğretime girmesi bekleniyor?
	B5	Kaç öğrenci yükseköğretimi tamamlar?
	B6	Uluslararası hareketli öğrencilerin profili nedir?
<i>Bölüm C : Eğitime ayrılan mali kaynaklar</i>	C1	Eğitim kurumlarına öğrenci başına ne kadar harcanıyor?
	C2	Ulusal servetin ne kadarı eğitim kurumlarına harcanıyor?
	C3	Eğitim kurumlarına ne kadar kamu ve özel yatırım var?
	C4	Eğitime yapılan toplam kamu harcaması nedir?
	C5	Yükseköğretim öğrencileri ne kadar ödüyor ve hangi kamu desteğini alıyorlar?
	C6	Eğitim finansmanı hangi kaynaklara ve hizmetlere harcanıyor?
<i>Bölüm D : Öğretmenler, öğrenme ortamı ve okulların organizasyonu</i>	D6	Öğretmen ve okul müdürü olmanın yolları nelerdir?
	D7	Öğretmenler ve okul müdürleri için mesleki gelişim faaliyetleri ne kadar kapsamlıdır?

Rapor Özeti

OECD ve paydaş ülkelerdeki eğitim sistemlerine ilişkin eşdeğer sayılabilecek uluslararası göstergeleri özetleyen *Bir Bakışta Eğitim*, yükseköğretime odaklanan 2022 baskısı ile tüm eğitim düzeylerini kapsamaktadır. Ayrıca bu rapor özeti, eğitime kapsayıcı bir genel bakış sunmadan *Eğitime Bir Bakışta 2022* raporundan seçilmiş sonuçları sunmaktadır. Yükseköğretime ilişkin temel bulgular *Yüksek Öğretime Bakış* (OECD, 2022) belgesinde ayrıca yer almaktadır.

COVID-19 Pandemi Sonrası Normalleşmeye Aşamalı Bir Dönüş

2021'in ikinci yarısı ve 2022'nin ilk yarısı, COVID-19 salgınının yarattığı zorluklarla ve aynı süreç içinde gerçekleştirilen yaygın aşılama sonucunda kademeli olarak normalleşme ile eğitime damgasını vurdu. Birkaç ülkede hala okulların kapatılması gerektiği dönemler olsa da, pandeminin önceki aşamalarına göre çok daha sınırlıdır. Bununla birlikte COVID-19 enfeksiyonları ve karantina dönemleri nedeniyle öğretmen ve öğrencilerin devamsızlığı öğrenme sürecini kesintiye uğratmaya devam etti. Pek çok ülke devamsızlıkları sistematik olarak izlemek için çabalasa da yalnızca 11 OECD ülkesi ve diğer katılımcılar öğretmen devamsızlıklarına yönelik karşılaştırılabilir veriler sağlayabildi. Bunlardan sekizi, önceki yıllara kıyasla en az bir eğitim düzeyinde öğretmen devamsızlığında artış olduğunu belirtti.

Odak noktası kriz yönetiminden toparlanmaya doğru kayarken, pandeminin etkisini değerlendirmek ve sonuçlarını iyileştirmek bir öncelik haline geldi. Hemen hemen tüm OECD ülkeleri, çeşitli eğitim seviyelerinde öğrenme kayıplarının düzeyini ölçmek için standartlaştırılmış değerlendirmelerden yararlanmıştır. Çoğu ülke, pandeminin etkilerini hafifletmek için öğrencilere ek destek de sağladı. İlk ve orta düzeyde, mevcut verilere sahip ülkelerin yaklaşık %80'i bu tür iyileştirme programlarını uygulamıştır. Okul öncesi düzeyde, bunlar daha az yaygındı, ancak mevcut verilerle 28 ülkeden 19'unda bu hizmetler sunuldu. 29 ülkenin 19'unda ilk ve orta öğretim öğrencileri için ek psikolojik ve sosyo-duygusal destek sağlandı.

Türkiye'de salgın döneminde ulusal sınavlar yeniden düzenlenmiştir ve salgının önlenmesine katkı sağlamak amacıyla belirli dönemlerde okullar kapatılmış ve eğitim öğretime uzaktan eğitim olarak devam etmek amacıyla çeşitli girişimler gerçekleştirilmiştir.

3-5 Yaş Aralığındaki Çocukların %83'ü Erken Çocukluk Eğitime Kayıtlıdır

Kaliteli erken çocukluk eğitimi, öğrencilere etnik kökenleri ve diğer değişkenler fark etmeksizin eşit bir başlangıç sağlamak için çok önemlidir. Yüksek kaliteli erken çocukluk eğitimi ve bakımının (EÇEB) önemi konusunda OECD ülkeleri arasında artan bir fikir birliği vardır. Çeşitli bağlamlardan yapılan araştırmalar, yüksek kaliteli EÇEB'e katılımın hem kısa hem de uzun vadede olumlu sonuçlarla ilişkili olduğunu göstermektedir. OECD ülkeleri genelinde, 3-5 yaş arası çocukların %83'ü erken çocukluk eğitime kayıtlıdır ve %4'ü ilköğretime kayıtlıdır. 2005-2020 yılları arasında 3-5 yaşındaki çocukların okula kayıt oranları yüzde 8 artmıştır, özellikle pek çok ülkede 2005 yılı bu artışların küçük oranlarla da olsa en çok yaşandığı yıl olmuştur. Bununla birlikte 3 yaş altı çocukların ise genellikle evde veya erken çocukluk eğitimi olarak sınıflandırılmayan kurumlarda bakımının sağlandığı görülmektedir. 3 yaş altı çocukların yalnızca %27'si OECD genelinde erken çocukluk eğitime kayıtlıdır.

Diğer eğitim düzeyleriyle karşılaştırıldığında, ülkeler arasında büyük farklılıklar olmasına rağmen, erken çocukluk eğitimi için ayrılan kamu kaynaklarının hangi düzeyde sağlandığı bölgesel ve yerel kaynaklara göre değişkenlik göstermektedir. Tüm OECD üye ve paydaş ülkelerinde, neredeyse tüm okul öncesi çocukların özel kurumlara gittiği ülkelerde bile, okul öncesi eğitimin toplam maliyetinin en az %50'sini kamu sektörü karşılamaktadır. 2019'da, merkezi hükümet kaynaklarından yapılan harcamalar, OECD ülkelerinde ortalama olarak okul öncesi harcamalar için ilk kamu fonlarının %49'unu temsil ediyordu. Ancak bu, ülkeler arasındaki geniş farklılıkları maskeleymektedir. Şili, Kolombiya, Kosta Rika, Yunanistan, İrlanda, Kore, Hollanda, Yeni Zelanda ve Türkiye'de fonların %85'inden fazlasının kaynağı merkezi hükümetken; Danimarka, Almanya, İzlanda, Norveç, Slovenya, İsviçre, Birleşik Krallık ve Avusturya'da fonların %90'undan fazlası yerel ve bölgesel kaynaklar tarafından sağlanmaktadır.

Politika yapıcılar, erken çocukluk eğitimi ve bakımının çocukların bilişsel ve duygusal gelişimi, öğrenmesi ve sosyal gelişimi üzerinde oynadığı kilit rolün giderek daha fazla farkına varmaktadır. Erken yaşta belirli hedefler çerçevesinde ve belirli standartlara göre organize edilmiş kaliteli öğrenme ortamlarına katılan çocukların, büyüdüklerinde eğitimden daha iyi faydalanma ve daha iyi sonuçlar alma olasılıkları daha yüksektir. Özellikle dezavantajlı sosyo-ekonomik geçmişe sahip çocuklar bu deneyimi yaşama fırsatına erişemedikleri için ve

ev öğrenme ortamlarında belirli becerileri geliştirmek için genellikle daha az fırsata sahip oldukları için ilerleyen yaşamlarında da akranlarının gerisinde kalma riski ile karşı karşıya kalırlar.

Uygun maliyetli ve erişilebilir EÇEB, çocuklarının bakımı nedeniyle iş hayatına katılmayan ebeveynlerin iş bulmasını kolaylaştırır ve ekonomik refah ve büyümeye katkıda bulunur. İş piyasasına giren kadınların artan sayısı, hükümetlerin EÇEB hizmetlerini genişletmeye olan ilgisini artırmıştır. Yüksek kaliteli EÇEB hizmetleri ve ebeveynlerin iş-yaşam dengesini iyileştirmeye yönelik diğer politika ve uygulamalar, istihdamın artması ve iş ile aile sorumluluklarını birleştirmek için ebeveynlere daha fazla fırsat sağlar. Bu tür kanıtlar, politika yapıcılarını erken müdahaleler tasarlama, EÇEB hizmetlerinin kalitesini artırma ve EÇEB ortamlarına erişimde eşitliği artırma, zorunlu eğitimin başlangıç yaşını düşürme ve "değer" kazanmak için eğitim harcama modellerini yeniden düşünmeyi içeren girişimlerde bulunmaya sevk etmiştir. Bu genel eğilimlere rağmen, OECD ülkeleri arasında küçük çocuklara sağlanan EÇEB hizmetlerinin kalitesinde, mevcut EÇEB hizmetlerinin türlerinde ve çocukların genellikle erken çocukluk eğitimine katılım sağladığı sürede önemli farklılıklar bulunmaktadır. COVID-19 salgınının etkisiyle bu farklılıklar daha görünür hale gelmeye başlamıştır.

Küresel COVID-19 salgını, dünyanın dört bir yanındaki eğitim ortamları virüsün yayılmasını kontrol altına almak için kapatıldığı için EÇEB hizmetlerinin sağlanmasını ciddi bir şekilde etkilemiştir. Bununla birlikte, COVID-19 nedeniyle okulların tamamen kapanması, okul öncesi eğitimde diğer eğitim seviyelerine göre genellikle daha kısa olmuştur. Bazı ülkelerdeki EÇEB ortamları büyük ölçüde özel mali kaynaklara dayandığından, sağlık ve güvenlik endişeleri nedeniyle kayıt kesintileri, iş kayıpları ve güvensizliğin ardından düşen hane bütçeleri, pek çok ebeveynin geleceğini ve dolayısıyla küçük çocukların katılım oranlarını tehlikeye atmıştır.

Yaşamın ilk yıllarında yüksek kaliteli EÇEB'in faydalarına rağmen, erken çocukluk eğitimine katılım hiçbir OECD ülkesinde 3 yaşın altındaki çocuklar için zorunlu değildir. 2020'de, Lüksemburg, Polonya ve Türkiye'de %2 veya daha azı; Danimarka, İsrail, Kore ve Norveç'te %50'nin üzerinde olmak üzere, OECD ülkelerinde ortalama olarak 3 yaşın altındaki her dört çocuktan biri veya daha fazlası resmi erken çocukluk eğitimi programlarına kaydolmuştur. Ebeveyn izninin mevcudiyeti ve süresi ile erken çocukluk eğitimi programlarının başlangıç

yaşı, çocukların bu tür hizmetlere kaydolma durumları ve katılmaya başladıkları yaşı etkilemektedir. Erken çocukluk eğitimi geliştirme hizmetleri olan çoğu ülkede, çocuklar doğumdan sonraki ilk yıllarında ilgili programlara kaydedilebilir.

Araştırmalar, kaliteli bir eğitime erken başlamanın çocukların gelişimi için faydalı olabileceğini ve okula hazırlanmalarına katkı sağlayabileceğini gösterdiğinden, zorunlu eğitime başlama yaşının düşürülmesi son yıllarda politika reformunun odak noktası olmuştur. On yıl önce, çoğu OECD ülkesinde zorunlu eğitimin başlangıcının ilkokulun başlangıcıyla (çoğu ülkede 6 yaşında) aynı zamana denk geldiği görülmüştür. Ancak bugün erken çocukluk eğitimi, zorunlu eğitime başlama yaşının düşürülmesiyle 14 OECD ülkesinde zorunlu eğitim düzeyi haline geldi. Altı ülkede zorunlu eğitim, ilkokula başlamadan bir yıl önce başlar, ancak bazı durumlarda erken çocukluk eğitime katılım daha erken bir yaşta zorunludur. Örneğin, çocukların Fransa, İsrail ve Meksika'da erken çocukluk eğitime yasal olarak üç yıl ve Macaristan'da dört yıl katılmaları gerekmektedir. Ülkelerin yaklaşık üçte birinde, çocuklar herhangi bir süre zarfında erken çocukluk eğitime katılmak zorunda değildir, ancak bu tür hizmetlerin evrensel bir çerçevesi bulunmaktadır. Bazı ülkelerde, erken çocukluk eğitime katılım bir evrensel haktır ve zorunlu katılımdan bile daha erken bir yaşta başlar. Örneğin İsveç'te, yalnızca bir yıllık okul öncesi eğitim zorunludur, ancak tüm çocukların erken çocukluk eğitime altı yıl süreyle katılma hakkı vardır.

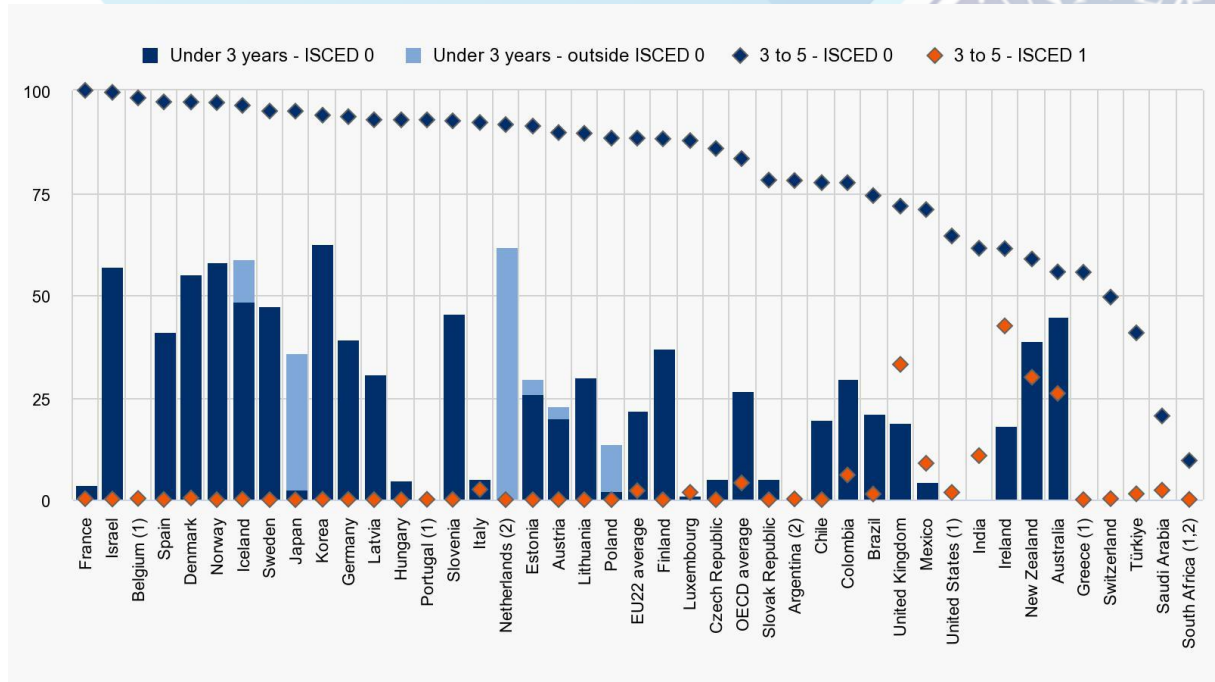
OECD ülkeleri genelinde ortalama olarak, çocukların yaklaşık %98'i resmi ilkokula giriş yaşından bir yıl önce erken çocukluk eğitimi programlarına kaydolmaktadır. Bununla birlikte, Avustralya ve Türkiye'de yaklaşık %80'den Kolombiya, Fransa, İrlanda, Meksika, Portekiz, İsviçre ve Birleşik Krallık'ta %100'e kadar değişen değerlerle, ülkeler arasında önemli farklılıklar bulunmaktadır.

OECD ülkelerinin çoğunda (38 ülkeden 33'ü), ilköğretimden önceki yılda çocukların erken çocukluk eğitime kaydı %90'ın üzerindedir. İlgili ölçütleri belirleyen 29 ülkenin 12'sinde, ilköğretime girişten önceki yılda erken çocukluk eğitime katılım oranları, 2030 için belirtilen hedefin üzerindedir. 2030 için belirlenen hedeflerin hala % 5 puan altında olan Türkiye'de erken çocukluk eğitime katılım hala nispeten düşük olsa da, son yıllarda 3-5 yaş arası çocukların okullara katılımı büyük ölçüde artmıştır. 2005 ile 2020 arasında erken çocukluk eğitimi veya ilköğretime kayıtlı olma oranı %29 artmıştır. Şu anda 2030 hedefinin yalnızca %2 puan altındadır.

Katılım tüm ülkelerde zorunlu olmasa da, OECD genelinde 3-5 yaşındakilerin kaydı hala çok yaygındır ve ortalama olarak %87'si erken çocukluk eğitime ve ilköğretime kayıtlıdır. OECD ülkelerinin yarısından fazlasında, 3 ila 5 yaş arasındaki çocukların okula kaydı neredeyse evrenseldir, yani en az %90'dır. 3-5 yaşındakilerin erken çocukluk eğitimi ve ilköğretime en yüksek kayıt oranları, %97'ye eşit veya daha fazla olan Belçika, Danimarka, Fransa, İrlanda, İsrail, Norveç, İspanya ve Birleşik Krallık'tadır. Buna karşılık, Suudi Arabistan, İsviçre ve Türkiye'de %50 veya daha azı eğitime kayıtlıdır. Düşük kayıt oranları, yetersiz kurum, ebeveynlerin EÇEB'in önemi konusunda farkındalıklarının düşük olması, sınırlı kamu kaynakları ve erken öğrenme ortamlarının yüksek maliyeti veya küçük çocuklu anneler için düşük istihdam oranlarından kaynaklanmaktadır. Son birkaç on yılda, zorunlu eğitimin daha küçük çocukları da kapsayacak şekilde genişletilmesi, bazı yaşlar ve hedeflenen nüfus grupları için ücretsiz erken çocukluk eğitimi sağlanmasının artması ve evrensel olarak sağlanan eğitimin bir sonucu olarak 3-5 yaşındaki çocukların eğitime kaydı genişlemektedir.

Şekil 1. Program Türü ve Yaşa Göre Erken Çocukluk Eğitime Kayıt Olma Düzeyleri

İlk ve orta öğretim seviyesindeki öğretim gereksinimleri ülkeler arasında farklılık göstermektedir

Öğretmenler, çalışma saatlerinin önemli bir bölümünü derse hazırlanma ve sınavları değerlendirme gibi öğretim dışındaki görevlere ayırmaktadır. Bazı ülkelerde, lise

öğretmenlerinin toplam çalışma sürelerinin üçte birinden daha azını öğretime ayırmaları beklenirken, diğer ülkelerde, çalışma sürelerinin neredeyse üçte ikisini öğretime ayırmaları beklenmektedir. Resmi düzenlemelere göre, OECD genelindeki öğretmenler okul öncesi düzeyde yılda ortalama 1000 saate yakın, ilköğretim düzeyinde yaklaşık 800 saat ve ortaöğretim düzeyinde yaklaşık 700 saat ders vermek zorundadır. Bununla birlikte, ülkeler arasındaki yasal öğretim süresinde büyük farklılıklar olduğu görülmektedir. Örneğin lise düzeyinde, yasal öğretim saatleri Polonya'da yıllık 483 saat ve Kosta Rika'da 1248 saattir. Türkiye'de öğretmenler okul öncesi düzeyde yılda ortalama 930 saat, ilköğretim düzeyinde yaklaşık 744 saat ve ortaöğretim düzeyinde yaklaşık 521 saat ders vermektedir.

Son Yıllarda Yüksek Öğretime Katılım Güçlü Bir Şekilde Artmıştır...

OECD ülkeleri genelinde 25-34 yaş aralığında yükseköğretimden mezun nüfus oranı 2000'de %27 olarak belirlenmişken, 2021'de bu oran %48'e yükselmiştir. Ortalama olarak, yükseköğretim şu anda 25-34 yaş aralığındaki yetişkinlerde en yaygın kazanım düzeyidir ve yakında OECD'deki tüm çalışma çağındaki yetişkinler arasında da en yaygın olacaktır. Yükseköğretimde başarıdaki artış özellikle kadınlar arasında daha güçlüdür. Günümüzde kadınlar lisans, yüksek lisans veya doktora derecesine sahip genç yetişkinlerin büyük bir çoğunluğunu oluşturmaktadır; 25-34 yaş aralığında bu oran %57 olarak bulunmuştur ve erkek akranları için bu oran %43'tür.

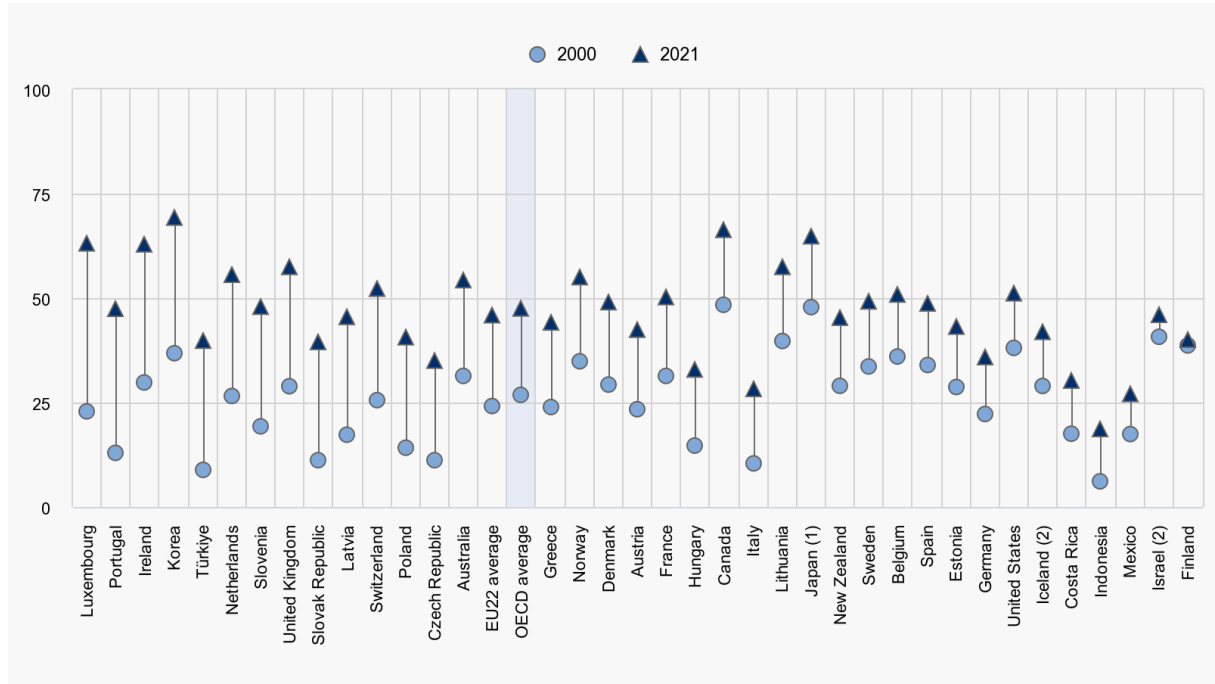
Yükseköğretim kazanımındaki artışın arkasındaki önemli itici güç, bunun getirdiği işgücü piyasası avantajlarıdır. 2021'de, OECD ülkelerinde yükseköğretim düzeyine sahip bireyler için ortalama işsizlik oranı %4 iken, ortaöğretim düzeyine sahip olanlar için %6 ve ilköğretim düzeyine sahip olanlar için %11'dir. Aynı şekilde, yükseköğretim düzeyine sahip tam zamanlı çalışanlar, ortaöğretim düzeyine sahip çalışanlardan ortalama olarak yaklaşık %50 daha fazla ve ortaöğretim düzeyine sahip olmayan çalışanlardan neredeyse iki kat daha fazla kazanmaktadır.

Şekil 2 incelendiğinde Türkiye'de 25-34 yaş aralığındaki yükseköğretim mezunu oranı 2000 yılı verileri ile karşılaştırıldığında 2021'de yaklaşık dört katı bir artış göstererek %8.9'dan %39.8'e yükselmiştir. Ancak yine de bu oranın OECD ülkeleri ortalamasının gerisinde olduğu açıkça görülmektedir. Bazı ülkeler 25-34 yaş aralığında neredeyse evrensel lise eğitime ulaşmış olsalar da, OECD genelinde genç yetişkinlerin %14'ü lise diploması almadan okulu

bırakmıştır. OECD ülkeleri arasında ortaöğretim mezunu olmayan genç yetişkin oranının özellikle Kosta Rika ve Meksika'da (yaklaşık %45), ayrıca Kolombiya (%25), İtalya (%23), İspanya (%28) ve Türkiye'de (%36) yüksek olduğu görülmektedir. Buna karşın Portekiz ve Türkiye'de yükseköğretim kazanımı 2011 ile 2021 yılları arasında daha hızlı bir artış göstermiştir.

Şekil 2. 25-34 Yaş Aralığındaki Yükseköğretim Mezunlarının Ülkelerdeki Dağılımı

* Ülkeler, 2000 ve 2021 yılları arasında yükseköğretimden mezun sayısı arasındaki farkın azalan sırası temel alınarak grafiğe yerleştirilmiştir.

...ancak birçok ülkede yükseköğretimi tamamlama oranları düşüktür

Yükseköğretim derecesine sahip olmanın çeşitli faydalarına rağmen, birçok yükseköğretim öğrencisi eğitim programlarını tamamlamamaktadır. Lisans öğrencilerinin sadece %39'u programları için beklenen zaman diliminde mezun olmuştur. Programın beklenen bitiş tarihinden üç yıl sonra bu oran yükselmiş ancak yine de yalnızca %68'e ulaşmıştır.

Tamamlama oranları, tüm OECD ülkelerinde erkekler arasında özellikle düşüktür. Ortalama olarak, erkeklerin yükseköğretim programlarını teorik süresi içinde tamamlama olasılıklarının kadınlara göre %11 daha düşük olduğu belirlenmiştir.

Yükseköğretim bütçeleri, öğrenci sayısındaki artışı geride bıraktı

Öğrenci başına harcama, neredeyse tüm OECD ülkelerinde yükseköğretim düzeyinde diğer eğitim düzeylerine göre daha yüksektir. OECD ülkeleri genelinde ortalama olarak, yükseköğretim kurumlarına yapılan toplam harcamaların %63'ü temel hizmetlere (örneğin, öğretmen maaşları, okul binaları, öğretim materyalleri ve idare), %33'ü araştırma ve geliştirme (Ar-Ge) faaliyetlerine ve %4'ü yan hizmetlere gitmektedir (örneğin yemek ve ulaşım). 2019'da öğrenci başına harcama karşılaştırıldığında, ortaöğretimde 11.400 ABD Doları ve ilköğretimde 9.900 ABD Doları iken, yükseköğretimde ortalama 17.600 ABD Doları olduğu tespit edilmiştir. Harcamadaki boşluk kısmen yükseköğretim düzeyindeki yüksek öğretmen maaşlarıyla ve ayrıca eğitimin bu düzeyinde yer alan araştırma ve geliştirme ile açıklanabilir.

Öğrenci başına yükseköğretime yapılan harcama, bu seviyedeki öğrenci sayısındaki artışa rağmen artmıştır. 2012'den bu yana, OECD genelinde yükseköğretim öğrencilerinin sayısı yılda %0,4 arttı, ancak aynı dönemde yükseköğretim kurumlarına yapılan harcamalar reel olarak yılda %1,6 arttı. Bu, öğrenci başına ortalama gerçek harcamada yılda %1,2'lik bir artışa yol açtı.

Politika yapıcılarının eğitim fırsatlarına erişimi genişletme ve yüksek kaliteli eğitim sağlama istekliliği daha yüksek maliyetlerle sonuçlanabilir ve bu maliyetler kamu harcamaları ve genel vergi yükü üzerindeki diğer taleplerle dengelenmelidir. Sonuç olarak, eğitime ayrılan kaynakların yeterli getiri sağlayıp sağlamadığı sorusu, kamuoyundaki tartışmalarda belirgin bir şekilde yer almaktadır. Her öğrenciyi modern toplumlarda yaşama ve çalışmaya hazırlamak için gereken en elverişli kaynakları değerlendirmek zor olsa da, öğrenci başına eğitim kurumlarına yapılan harcamaların uluslararası karşılaştırmaları yararlı referans noktaları sağlayabilir.

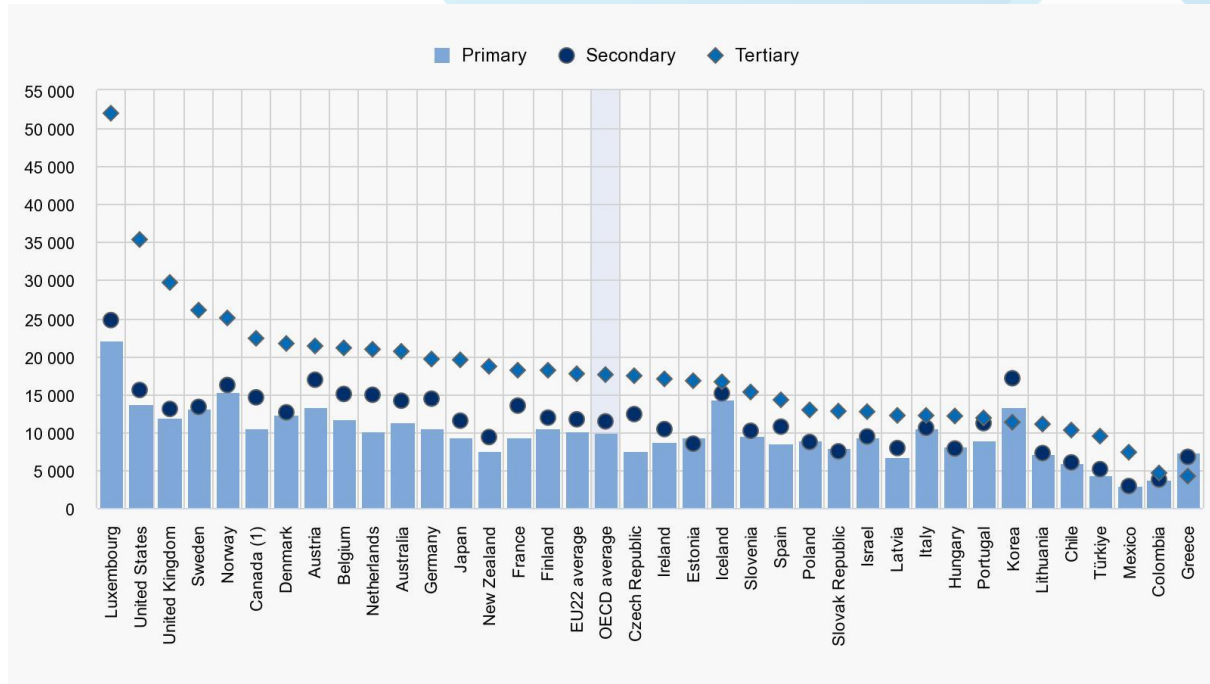
Eğitim kurumlarında öğrenci başına yapılan harcama, öğretmenlerin maaşlarından, emeklilik sistemlerinden, eğitim ve öğretim saatlerinden, öğretim materyalleri ve tesislerinin maliyetinden ve eğitim sistemine kayıtlı öğrenci sayısından etkilenmektedir. Yeni öğretmenlerin katılımı, ortalama sınıf mevcudunu küçültmeye veya personel alma modellerini

değiştirmeye yönelik politikalar da öğrenci başına yapılan harcamaları etkileyen diğer faktörlerdir. Bazı ülkelerde yan hizmetler ve Ar-Ge harcamaları da öğrenci başına yapılan harcama üzerinde büyük etkiye sahip olabilir. Genel olarak, ilk ve ortaöğretimde, eğitim harcamalarına öğretim harcamaları hâkimdir. Yükseköğretimde, diğer hizmetler, özellikle yan hizmetler veya Ar-Ge faaliyetleri ile ilgili olanlar, eğitim harcamalarının önemli bir bölümünü oluşturabilir.

Şekil 3 incelendiğinde Türkiye'nin neredeyse tüm eğitim düzeylerinde öğrenci başına en düşük bütçenin ayrıldığı son dört ülkeden biri olduğu görülmektedir. Bununla birlikte 2019 verilerine göre toplam bütçe oranında en yüksek bütçenin ortaöğretim için ayrıldığı ve kalan bütçenin sırasıyla yükseköğretim ve ilköğretime ayrıldığı belirlenmiştir (Şekil 4).

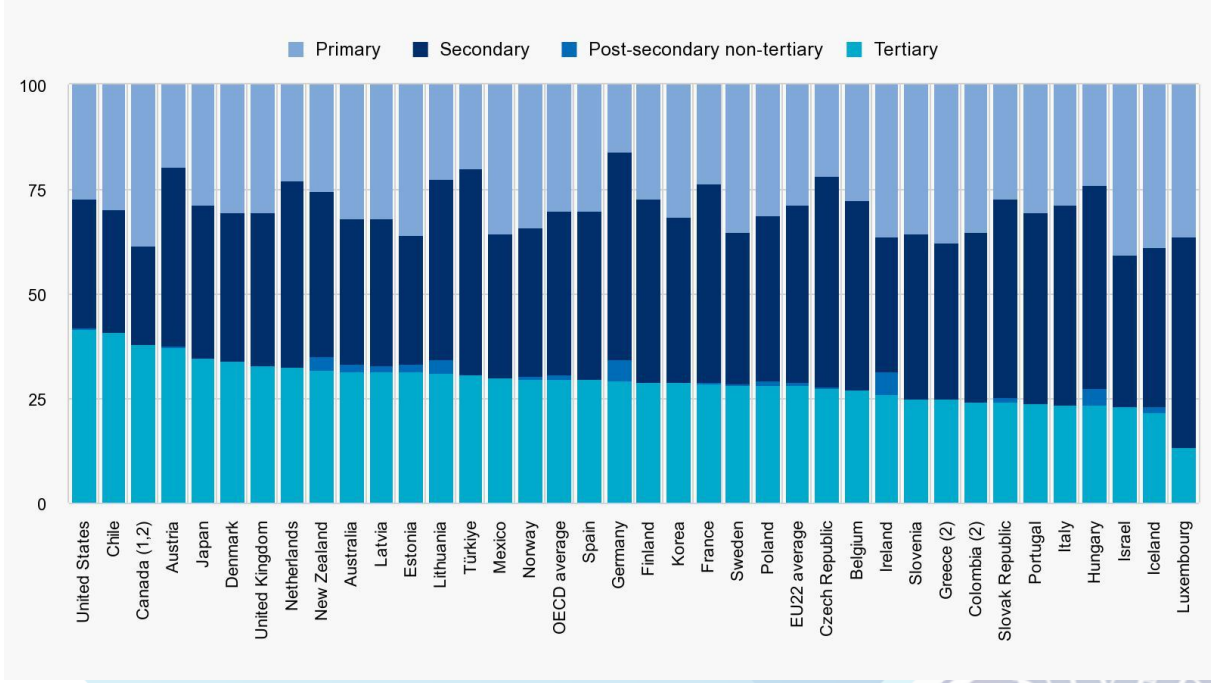
Şekil 3. Eğitim Düzeyine Göre Öğrenci Başına Ayrılan Bütçe

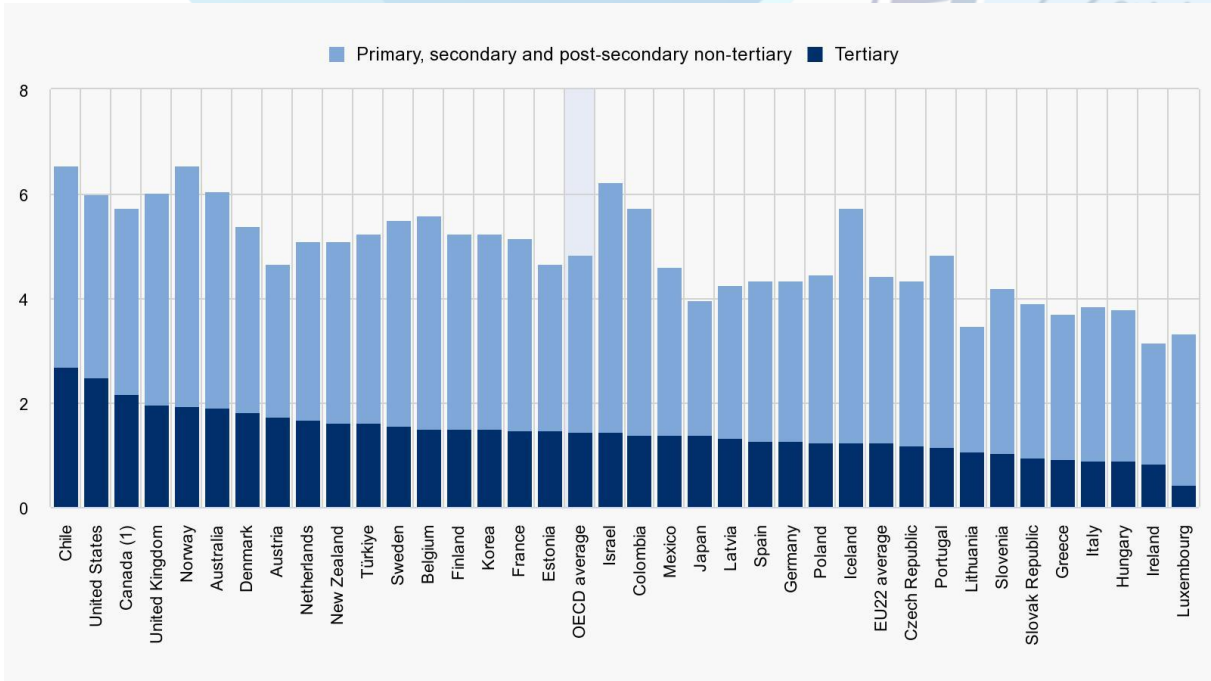
Gayri safi yurtiçi hasıladan eğitim kurumlarına ayrılan bütçe oranı OECD ortalaması %4.9 iken Türkiye'de bu oran %5.2 ile OECD ortalamasının bir miktar üzerindedir. Türkiye'de gayri safi yurtiçi hasıladan ilköğretim ve ortaöğretime daha fazla kaynak ayrılırken, yükseköğretime daha az kaynak ayrıldığı görülmektedir (Şekil 5). Aynı zamanda yükseköğretim öncesi kademelerde eğitime harcanan bütçenin kamu harcamalarına oranı OECD ortalaması %90 iken Türkiye'de bu oran yaklaşık %75'dir.

Şekil 4. Toplam Bütçenin Eğitim Düzeyine Göre Dağılımı

Şekil 5. Gayri Safi Yurtiçi Hasıladan Kademelere Göre Eğitim Kurumlarına Ayrılan Bütçe

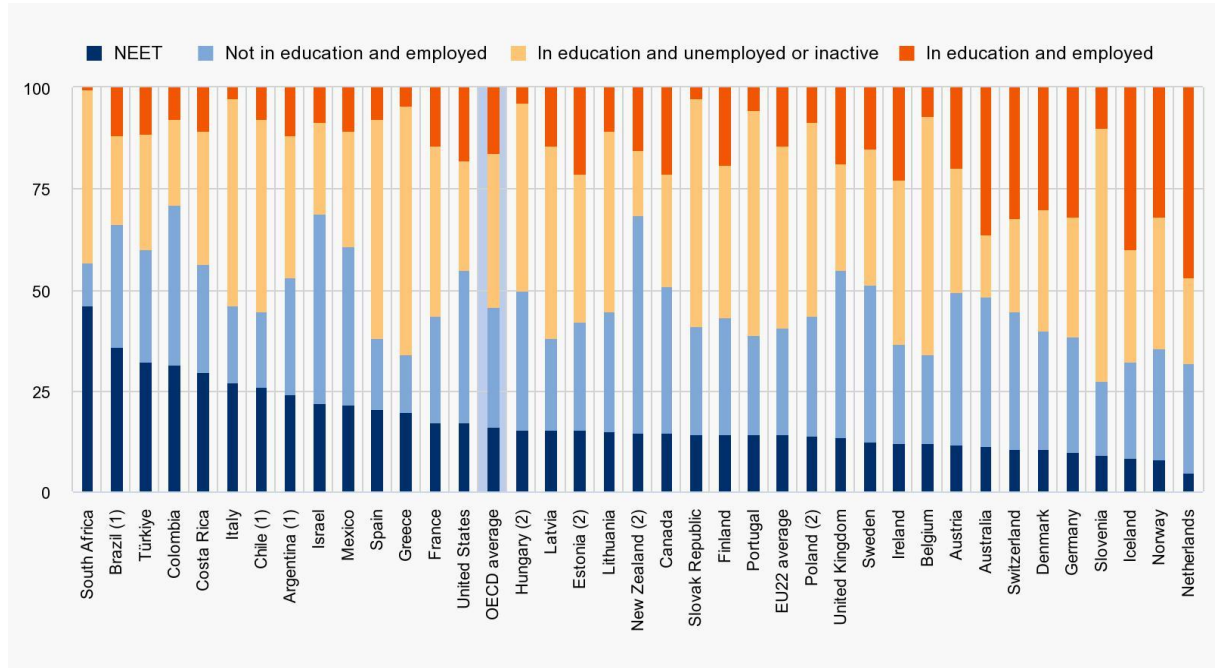
Eğitimden işe geçiş: Bugünün gençliği nerede?

Bireylerin aldığı eğitimin süresi ve kalitesi, tıpkı işgücü piyasası koşulları, ekonomik çevre ve kültürel bağlam gibi, eğitimden işe geçişlerinde önemli bir etkiye sahiptir. Bazı ülkelerde, gençler geleneksel olarak iş aramadan önce eğitimlerini tamamlarken, diğerlerinde eğitim ve istihdam eşzamanlı olarak gerçekleşmektedir. Bazı ülkelerde, genç kadınların ve genç erkeklerin eğitimden işe geçişi deneyimleme biçimleri arasında çok az fark varken, diğerlerinde genç kadınların önemli bir oranı işgücü piyasasının gerisinde bırakılmaktadır. İşgücü piyasası koşulları elverişsiz olduğunda, gençleri eğitimde daha uzun süre kalmaya teşvik eder. Ekonomik iklim ne olursa olsun, eğitim sistemlerinin öncelikli amacı bireylerin işgücü piyasasının ihtiyaç duyduğu becerilere sahip olmasını sağlamak olmalıdır. Eğitime yapılan kamu yatırımı, gerekli becerileri geliştirerek işsizliği dengelemek ve gelecekteki ekonomik büyümeye yatırım yapmak için mantıklı bir yol olabilir. Kamu desteği ile gençlerin işe alınması için teşvikler yaratılarak potansiyel işverenlerin de desteği sağlanabilir.

Bir işe sahip olamamak gençler üzerinde uzun süreli sonuçlara yol açabilir. Özellikle de insanlar uzun süreli işsizlik veya hareketsizlik dönemleri yaşadıklarında ve cesaretleri kırıldığında bu sonuçların etkisi ülke üzerinde daha hissedilir olacaktır. Ne bir işe sahip ne de örgün bir eğitim sisteminde yer almayan (NEET) gençler, uzun vadede işgücü piyasası beklentileri ve sosyal çıktılar üzerinde olumsuz bir etkiye sahip oldukları için politikalar üzerinde önemli bir yordayıcıdır. Bu nedenle, gençlerin NEET olmalarını en başta önlemek ve eğitime ya da işe geri dönmenin bir yolunu bulacak olanlara yardım etmek için politika önlemlerinin alınması çok önemlidir.

Şekil 6. 2021 Yılı İlk Çeyreği Verilerine Göre 18-24 Yaş Aralığındaki Gençlerin Eğitim ve İstihdam Durumu

Ne istihdam edilmiş ne de örgün eğitim veya öğretimdeki (NEET) gençlerin oranı, eğitimden işgücü piyasasına geçişin kolaylığının önemli bir göstergesidir. OECD ülkeleri genelinde 18-24 yaşındakilerin yaklaşık %16,1'i NEET iken, Şili, Kolombiya, Kosta Rika, İtalya ve Türkiye'de bu oran %25'in üzerindedir. Türkiye'de ne istihdam ne de örgün eğitim veya öğretimde olmayan gençlerin (NEET) oranı %32.2, eğitimde olmayan ancak bir işe sahip olan gençlerin oranı %27.7 eğitimine devam eden ancak işsiz olanların oranı %28.8, hem eğitimine devam eden hem de bir işe sahip olan gençlerin oranı %11.3 olarak belirlenmiştir.

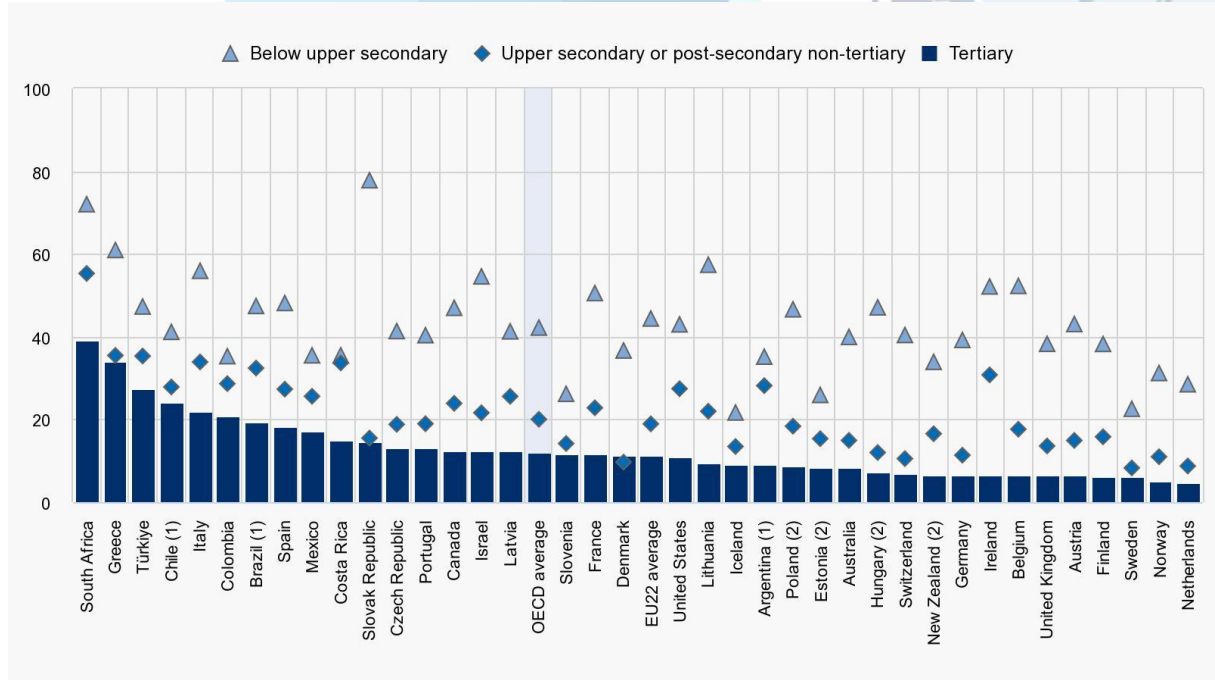
Gençlerin NEET olmalarını önlemek ve istihdam olmadan geçirilen süreyi en aza indirmede eğitim veya öğretimin önemi anlaşılmalıdır. NEET olan gençler, yalnızca öğrenme ve istihdam fırsatlarını kaçırmakla kalmaz, aynı zamanda bu durumun uzun vadeli etkilerinden de zarar görürler. NEET, daha düşük istihdam oranları ve yaşamın ilerleyen dönemlerinde daha düşük kazançlar, kötü ruh sağlığı (Basta ve diğerleri, 2019) ve sosyal dışlanma (Bäckman ve Nilsson, 2016) gibi çeşitli olumsuz sonuçlarla ilişkilendirilmiştir (Helbling ve Sacchi, 2014; Möller ve Umkehrer, 2014; Ralston ve diğerleri, 2021). Bu gösterge eğitimden işe geçişteki gençlerin durumunu ortaya koymaktadır. NEET grubu yalnızca iş bulmayı başaramamış olanları değil, aynı zamanda aktif olarak iş aramayanları da içerir. Analiz 18-24 yaşları ile 25-29 yaş aralığı arasında farklı sonuçlar ortaya koymaktadır. Çünkü daha genç yaş

grubundakilerin önemli bir kısmı artık zorunlu eğitimde olmasalar bile eğitimlerine devam eden bir nüfusu temsil etmektedir.

Genç biri olarak NEET olmanın zayıf ekonomik ve sosyal beklentileri göz önüne alındığında, gençlerin NEET olmalarını önleme temel bir politika hedefi olmalıdır. Yüksek kalite standartlarına sahip eğitim fırsatları yaratarak başarıyı yükseltmek, gençlerin eğitim ve istihdam durumlarında istenilen gelişimi sağlamak için güçlü bir araçtır. Eğitim düzeyi ile NEET durumu arasında güçlü bir ilişki vardır. Lise eğitimini tamamlayamayan gençler NEET olma konusunda en yüksek riskle karşı karşıyadır. OECD ülkeleri genelinde ortalama olarak, lise yeterliliği olmayan 25-29 yaşındakilerin %42,2'si NEET'tir. Bazı ülkelerde bu rakam çok daha yüksektir: Slovak Cumhuriyeti'nde %77,8 ve Yunanistan'da %60,9. Dolayısıyla tüm gençlerin en azından lise eğitimini tamamlamalarını sağlamak, onların NEET olmalarını önleme adına önemli bir girişim olacaktır. 25-29 yaş aralığında genç yetişkinlerin eğitim düzeyi arttıkça istihdam edilme oranlarının da yükseldiği görülmektedir. NEET oranları, OECD ülkelerinde ortalama %12,1 ile yükseköğretim mezunları arasında daha da düşüktür.

Şekil 7. 25-29 Yaş Aralığında Eğitim veya İş Hayatında Olmayanların (NEET) Eğitim Düzeylerine Göre Dağılımı

*Ülkeler, 25-29 yaşındaki yükseköğretim eğitimi almış tüm öğrenciler arasında NEET'lerin oranına göre azalan sırada yer almaktadır.

Tek tek ülkeler içinde, NEET olan gençlerin oranında genellikle çok fazla bölgesel farklılık vardır. Bazı bölgelerde genç yetişkinlerin çok yüksek bir oranı NEET'tir. NEET gençlerinin oranındaki bölgesel farklılıklar en çok Kolombiya, Yunanistan, İtalya ve Türkiye'dedir. Bu ülkelerde 18-24 yaşındaki NEET'lerin en yüksek paya sahip olduğu bölge ile en düşük paya sahip bölge arasındaki fark yüzde 20'yi aşmaktadır. En yüksek ve en düşük bölgeler arasındaki farkın yüzde 5'in altında olduğu Danimarka, Hollanda, Norveç ve Slovenya'da bölgesel eşitsizliklerin en az olduğu dikkati çekmektedir.

Eğitim düzeyi arttıkça maddi kazanç da artar...

Daha yüksek eğitim seviyeleri genellikle daha iyi istihdam fırsatları ve daha yüksek kazanç anlamına gelmektedir. Kariyerleri boyunca daha fazla kazanma potansiyelinin sağlanması, bireylerin eğitim ve öğretimi sürdürmeleri için önemli bir teşvik olabilir. Günümüzde her zamankinden daha fazla sayıda genç yetişkin yükseköğretim derecesine sahiptir ve yükseköğretimden mezun olanların sayısı her geçen yıl artışını sürdürmektedir. Genel olarak, işgücü piyasaları bu artan arzı karşılamaya devam ediyor, ancak yüksek eğitimli çalışanlar arasında çalışma alanına göre kazançlarda önemli farklılıkların olduğu özellikle belirtilmelidir. Kültürel önyargıların yanı sıra, çalışma alanına göre kazanç farklılıkları, bazı sektörlerin ve bazı becerilerin diğerlerinden daha fazla talep edildiğini göstermektedir. Öngörülemeyen ve değişen bir dünyada, eğitim sisteminin gençlere işgücü piyasası ve toplumsal ihtiyaçları karşılayan bilgi ve beceriler sağlaması oldukça önemlidir.

Kazançlardaki farklılıklar, eğitim düzeyi dışındaki faktörleri de yansıtmaktadır. Örneğin, cinsiyete dayalı ücret farkı, eğitim seviyesi ve çalışma alanı ne olursa olsun devam eden bir sorundur. Ek olarak, nispeten daha az sayıda yüksek eğitimli nüfusa sahip bazı ülkelerde, kazanç dağılımı diğer ülkelere göre yüksek eğitimli çalışanların daha fazla kazanç sağlamasına yöneliktir ve bu da sosyal hareketlilik sorunlarıyla ilişkilendirilebilecek geniş eşitsizliklere neden olur.

Neredeyse tüm OECD ülkelerinde ve paydaş ülkelerde, erkekler ve kadınlar arasında kalıcı bir eşitsizlik bulunmaktadır. OECD genelinde ortalama olarak, cinsiyetler arası ücret farkı, daha dağınık bir kazanç dağılımını yansıtacak şekilde, yüksek eğitimli çalışanlar arasında biraz daha geniştir. Son yıllarda, erkekler ve kadınlar arasındaki ücret farklılıklarına ilişkin

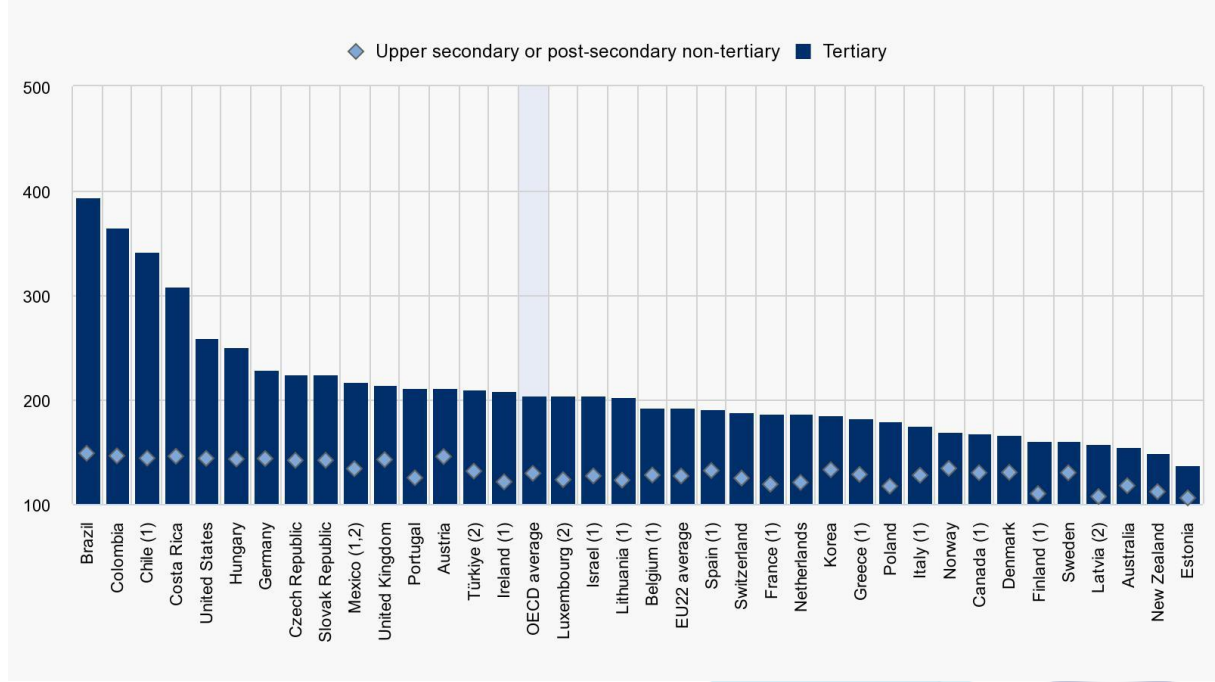
farkındalık arttı ve buna yönelik girişimlerle pek çok OECD ülkesinde bu fark kapanma eğilimi göstermektedir.

OECD ülkelerinin çoğunda ve paydaş ülkelerde, genel ortalamanın üzerinde kazanma olasılığı, eğitim düzeyi arttıkça artar ve bu genel ortalamanın iki katından fazlasını kazanan çalışanlar için daha da çarpıcıdır. OECD ülkeleri genelinde ortalama olarak, önlisans mezunu tam zamanlı tam yıl çalışanlar, 2020'de lise mezunu olanlardan %20 daha fazla kazanmıştır. Lisans mezunu olanlar arasında bu fark %44'e çıkarken yüksek lisans, doktora veya dengi dereceye sahip olanlar arasında ise %88'dir.

En azından bir lisans veya eşdeğer bir dereceye sahip olmanın kazanç seviyesinde yarattığı avantaj, muhtemelen işteki kıdem artışı nedeniyle, yaşla birlikte artmaya devam eder. OECD ülkeleri genelinde ortalama olarak, en az bir lisans veya dengi bir dereceye sahip olan, tam zamanlı ve tüm yıl boyunca çalışan 25-34 yaşındaki genç yetişkinler, lise düzeyine sahip akranlarından %39 daha fazla kazanırken, 45-54 yaşındaki yetişkinler %75 daha fazla kazanır. OECD ülkeleri arasında, yüksek eğitilmiş çalışanlar arasında kazanç dağılımı en çarpık olan ülkeler Şili, Kosta Rika ve Meksika'dır. Bazı ülkelerde, yükseköğretim dereceleriyle ilişkili çok yüksek kazanç primleri, nispeten yüksek gelir eşitsizliği seviyelerine bağlanabilir ve bu da, yükseköğretim derecesine sahip olmayan yetişkinler arasında kazanç dağılımına yönelik politika düzenlemeleri için daha büyük taleplerin olmasına neden olur. Şekil 8 incelendiğinde Türkiye'de 25-64 yaş aralığında yükseköğretimden mezun bireylerin ortaöğretimden mezun bireylere göre yaklaşık %78 daha fazla gelir elde ettiği görülmektedir.

Şekil 8. 25-64 Yaş Aralığındaki Yetişkinlerin Eğitim Düzeyine Göre Kazanç Seviyeleri

COVID-19 Pandemi Sürecinde Yetişkinlerin Eğitim Öğretime Katılımını Etkileyen En Kritik Yordayıcı Dijitalleşme ve Teknoloji Kullanımı

COVID-19 salgınının örgün ve yaygın eğitim-öğretim fırsatları üzerindeki en önemli etkilerinden biri fırsat eşitsizliği olmuştur. Salgın sürecinde eğitim-öğretim fırsatlarına erişim ve katılımı en çok etkilenenler sosyoekonomik düzeyi düşük olan ve/veya eğitim düzeyi düşük olan yetişkinler olmuştur. Düşük eğitim düzeyine sahip yetişkinlerin büyük bir bölümünün dijital öğrenme fırsatlarından yararlanmak için gereken becerilerden yoksun olması başlıca etkenlerden biridir. Çevrimiçi eğitime katılma potansiyeli, salgından önce yararlı olsa da, öğrenme etkinlikleri salgın döneminde mecburi olarak çevrimiçi platformlara taşındığında, birçok durumda eğitimin sağlanması için bir ön koşul haline geldi. Yapılan araştırmalar yükseköğretim yeterliliği olmayan yetişkinlerin, dijital geçişten yararlanmaya en az hazır olan nüfus olduğunu göstermektedir. Bilgi ve iletişim teknolojilerinin (BİT) tüm ekonomik sektörlerde yaygın olarak kullanılmasıyla, BİT becerileri, iş rollerinin çoğu için temel bir gereklilik olmuştur. Gençlerin ve yetişkinlerin bu tür becerilerdeki yeterliliğini değerlendirmek, hükümetlerin bunları geliştirmek için politikalar geliştirmesine yardımcı olur. Çoğu bireyin en azından temel BİT becerileri ile donatılmış olmasını sağlamak kritik bir zorunluluktur.

BİT becerilerinin eksikliği, insanların dijital teknolojilerin potansiyelinden tam olarak yararlanmasını engelleyen en önemli engellerden biri olmaya devam etmektedir. Bu raporda veriler, belirli bir popülasyonda BİT becerilerinin çeşitli konu alanlarında veya öğrenme alanlarında kullanımı ve bu faaliyetin nerede olduğuna bakılmaksızın BİT becerilerinin kullanımı gibi belirli sayıda soruya "evet" yanıtı veren kişilerin yüzdesi olarak hesaplanmıştır. Veri toplama sürecinde son üç ay içinde BİT becerilerini kullanmak için harcanan minimum süre ile okullarının veya işyerlerinin içinde veya dışında internet erişiminin varlığına ilişkin sorulardan yararlanılmıştır. Kişisel bildirim öznel olabileceğinden, veriler bir kişinin yakın zamanda farklı beceri düzeyleri gerektiren belirli faaliyetleri gerçekleştirip gerçekleştirmediğine bağlı olarak BİT becerilerini ölçer. Raporlamayı kolaylaştırmak için, bu faaliyetler üç geniş kategoride gruplandırılmıştır: temel, standart ve ileri düzey beceriler. Temel beceriler, bir dosya veya klasörü taşımak veya ekli bir e-posta göndermek gibi nispeten basit görevlerdir. Standart beceriler, elektronik tablolarla çalışmayı, elektronik sunumlar oluşturmayı veya yazılım yüklemeyi ve yapılandırmayı içerir. Gelişmiş beceriler, programlama veya kod yazabilme becerisidir.

Şekil 9 OECD ülkeleri arasında ortalama olarak, bireylerin %55'inin temel beceriler kategorisini oluşturan faaliyetlerden birini gerçekleştirdiğini göstermektedir. Kore ve İsviçre'de bireylerin ortalama en az %70'i bu temel becerilere sahip olduğunu bildirirken, Brezilya, Güney Afrika ve Türkiye'de bu oran %30'dan azdır. OECD ülkelerinde standart beceri bileşenlerini kullananların ortalaması %42'dir. Norveç'te bireylerin %60'ından fazlası bu faaliyetlerden bazılarını gerçekleştirdiğini bildirirken, bu oran Brezilya'da yalnızca %13 ve Güney Afrika'da %10 olarak belirlenmiştir. Buna karşılık, bireylerin yalnızca %7'si, o dönemde özel bir programlama dili kullanarak bir bilgisayar programı yazmak gibi ileri düzey beceriler kullandığını bildirmiştir; bu oran Brezilya ve Letonya'da yaklaşık %3 olarak belirlenmiştir. Türkiye'nin verileri incelendiğinde genel olarak bireylerin %2.5'i ileri düzey beceriler sergilediğini bildirirken, %25.2'si standart beceriler ve %28.2'si temel beceriler sergilediğini bildirmiştir.

Şekil 9. Gençlerin ve Yetişkinlerin Teknoloji Beceri Düzeyleri

